

2016-09-30

TJÄNSTESKRIVELSE
UBN 2014/239-630

Utbildningsnämnden

Observationer i VÅGA VISA våren 2016

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning

Våren 2016 genomfördes observationer på åtta förskolor, tre grundskolor och en särskola i Nacka inom ramen för utvärderingssamarbetet VÅGA VISA. Observationerna visar på välfungerande verksamhet inom förskolor och skolor i Nacka. Flera enheter får bedömningar som ligger mycket högt, och där verksamheten kan inspirera andra. Det gäller exempelvis arbetet med normer och värden på Smörblommans förskola, Idunskolans förskola och Björknäs särskola. Det gäller också rektors ledarskap på Sickla skola och Idunskolan.

I några fall har observationerna visat på utvecklingsområden som kräver större insatser, och utbildningsenheten bedömer att observationen blir ett stöd i utvecklingsarbetet för dessa enheter. Uppföljningarna efter ett år visar att observationerna i hög grad använts i de observerade förskolornas och skolornas kvalitetsarbete. Så gott som alla uttrycker att det har haft nytta av observationsrapporten.

Ärendet

I detta ärende redovisas resultaten från observationer genomförda våren 2016 på åtta förskolor, tre grundskolor och en särskola. Observationerna har genomförts av lärare och skolledare från andra kommuner enligt en given metod som innebär att de genom besök i verksamheten och intervjuar skapar sig en bild av verksamheten. Verksamheten bedöms på fyra-fem områden i läroplanen. Observationerna ingår i VÅGA VISA, kommunsamarbetet om utvärdering som utöver det professionella perspektivet genom observationer också visar föräldrars och elevers bild genom enkätundersökningar och medarbetarnas genom självvärderingar. I bilaga 1 redovisas spindeldiagram som visar bedömningen i alla tre perspektiven för de observerade förskolorna och skolorna.

Förskolor

Tre av förskolorna har bedömningar på målområdet utveckling och lärande som ligger mellan mycket god (4) och god kvalitet (3). De präglas av att alla delar i läroplanen finns integrerade i arbetet med barnen och att det finns metoder för att dokumentera barnens utveckling och lärande. Fem förskolor har med bedömningar som ligger mellan 2,5 och 2,8. Återkommande utvecklingsområden för dessa förskolor är att utveckla lek- och lärmiljön så att den blir mer utmanande, stimulerande och tillgänglig för barnen och utveckla arbetet med pedagogisk dokumentation av barnens utveckling och lärande. De två som ligger lägst har en verksamhet som bedöms som till stor del vuxenstyrd vilket begränsar barnen att på ett självständigt sätt ta del av den lek och lärmiljö som finns. De behöver också utveckla arbetet med pedagogisk dokumentation. Båda dessa har dock en styrka inom området som är ett väl genomtänkt arbete med barnens språkutveckling.

I målområdet ansvar och inflytande handlar förbättringsområdena för förskolorna som ligger lite lägre om att de behöver utveckla arbetet med hur barnen ges ansvar och inflytande över rutiner som på/avklädning och tillgången till olika material. För de förskolorna med mycket god kvalitet, Smörblomman och Björknäs specialförskola är detta i stället en styrka.

Fem av förskolorna har mycket god kvalitet med bedömningar mellan 3,5 och 4 när det gäller området förskolechefens ansvar. Styrkorna handlar om att det finns en hög kunskap om verksamheten och ett kontinuerligt systematiskt kvalitetsarbete som genomsyrar arbetet. För dem som fått lägre bedömningar handlar förbättringsområdena i två fall om att personal behöver bli delaktiga i ett systematiskt kvalitetsarbete, medan en tredje behöver utveckla kvalitetsarbetet.

Skolor

Samtliga skolor har enligt observatörerna starka sidor inom området kunskaper. Exempel på detta är att Björknäs särskola bedöms ha en strukturerad, individanpassad undervisning och en stimulerande lärmiljö. Akademiska skolan – en nystartad skola med stor andel nyanlända elever – bedöms ha en hög pedagogisk och didaktisk nivå på undervisningen utifrån ämneslärares specifika kunskaper inom sina ämnen. På Idunskolan, som är en Waldorfskola, bedöms lärandemiljön och fritidshemmet vara starka sidor. På Sickla skola är det inkluderingen av elever med olika förutsättningar som observatörerna lyfter fram som en styrka inom området, liksom fritidshemmets arbete med tydliga mål, tydlig koppling till styrdokumentet och samverkan med hem och skola. Alla skolor utom en bedömdes också ha förbättringsområden inom detta område. Användningen av digitala verktyg och kvalitetsskillnader i undervisningsmetoder i olika ämnen och klasser är exempel på sådant som observatörerna tog upp kunde utvecklas ytterligare.

Samtliga skolor fick höga omdömen inom området normer och värden, från 3 till maxnivån 4. Här är det exempelvis god arbetsro för eleverna, ett lyhört och respektfullt förhållningssätt hos personalen, ett gemensamt förhållningssätt och en väl förankrad syn på den pedagogiska värdegrunden som ses som starka sidor.

På tre av de fyra skolorna bedömdes det finnas förbättringsområden inom bedömning och betygssättning, medan detta ansågs vara en stark sida på Sickla skola.

För två av skolorna framhålls rektorns ansvar som en stark sida. Vad som då särskilt lyfts fram av observatörerna är i det ena fallet rektors ledning och pedagogiska utvecklingsarbete, i det andra fallet att organisationen på skolan möjliggör fokusering på pedagogiska frågor och att alla kan delta i pedagogiska diskussioner som utvecklar skolan.

Utbildningsenhetens bedömning

Utbildningsenheten menar att observationerna visar på välfungerande verksamhet inom förskolor och skolor i Nacka. Flera enheter får bedömningar som ligger mycket högt, och där verksamheten kan inspirera andra. Det gäller exempelvis arbetet med normer och värden på Smörblommans förskola, Idunskolans förskola och Björknäs särskola. Det gäller också området rektors ansvar på Sickla skola och Idunskolan.

På Våga visas hemsida (och länkat från Nackas hemsida) redovisas vilka förskolor och skolor som i de senaste årens observationer visat sig vara goda exempel.¹ Förhoppningen är att förskolor och skolor ska kunna inspireras och få tips till sitt eget kvalitetsarbete och att vi ska kunna dra ännu mer nytta av varandras arbete i de fem kommunerna. På sidan finns länkar till observationsrapporter och förskolornas och skolornas egna webbplatser. För att redovisas som gott exempel ska förskolan eller skolan bedömts ha en verksamhet med hög kvalitet genomgående. Från vårens observationer i Nacka kommer Smörblommans förskola, Idunförskolan, Sickla skola och Björknäs särskola presenteras där.

I en del fall har observationerna visat på utvecklingsområden som kräver större insatser. Observationen blir förhoppningsvis ett stöd i utvecklingsarbetet, och vår bedömning efter diskussionerna på överlämningsmöten är att förskolorna och skolorna kommer att arbeta vidare med dessa områden, och i flera fall är arbetet redan påbörjat. Observationerna kommer att uppmärksammas i den kvalitetsuppföljning som utbildningsenheten genomför med alla chefer för förskolor och skolor under hösten. Resultatet i observationen kommer särskilt att diskuteras för de två enheter som har lägst bedömningar i vårens observationer, Ormingesnoken och Akademiska förskolan.

Uppföljningarna efter ett år visar att observationerna i hög grad använts i de observerade förskolornas och skolornas kvalitetsarbete. Så gott som alla uttrycker att det har haft nytta av observationsrapporten, och att det är bra att någon utifrån ser på verksamheten. De förbättringsområden som tagits upp i observationsrapporten har förskolan/skolan i de allra flesta fall arbetat med när vi besöker dem ett år efter observationen. Genomgående i uppföljningarna är att ledningarna känt igen sig i observationsrapporterna, men ibland finns det punkter där man inte håller med om observatörernas synpunkter. Några menar också att rapporten inte gav dem så mycket nytt.

---

¹ <http://www.danderyd.se/sv/Vaga-visa/Goda-exempel-fran-forskolor-och-skolor1/Goda-exempel-fran-forskolor-och-skolor/>

Konsekvenser för barn

Observationerna utgår från ett barn- och elevperspektiv och ger därmed viktig information om hur verksamheten stödjer barns och elevers utveckling och lärande samt ger en bild av förskolans/skolans sociala klimat som är en viktig del i barnens vardag.

Susanne Arvidsson Stridsman Förskoleexpert	Carina Legerius Utvärderingsexpert	Åsa Arnell Utbildningsexpert	Lotta Valentin Enhetschef
--	---------------------------------------	---------------------------------	------------------------------

Bilaga 1: Spindeldiagram med bedömningar i olika perspektiv, observationer våren 2016

Bilaga 2: Uppföljning av observationer våren 2015

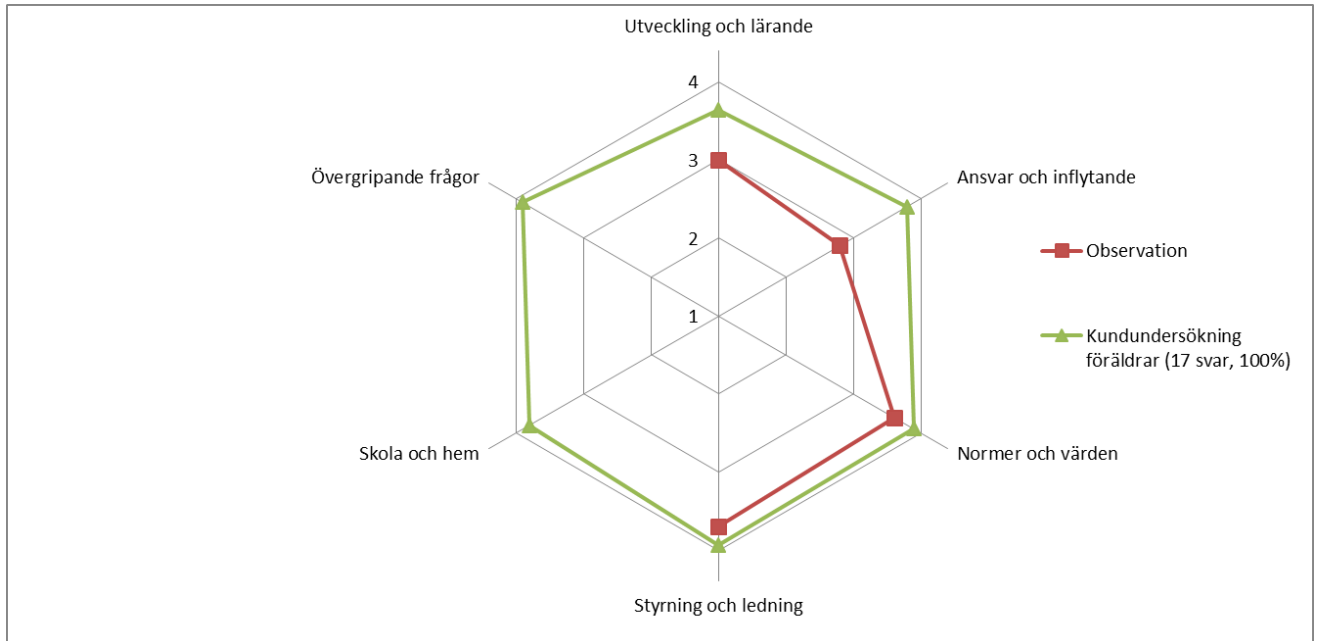
Bilaga 3: Metoden för observationer i VÅGA VISA

Bilaga 4: Observationsrapporter med ev kommentar från förskolechef/rektor våren 2016

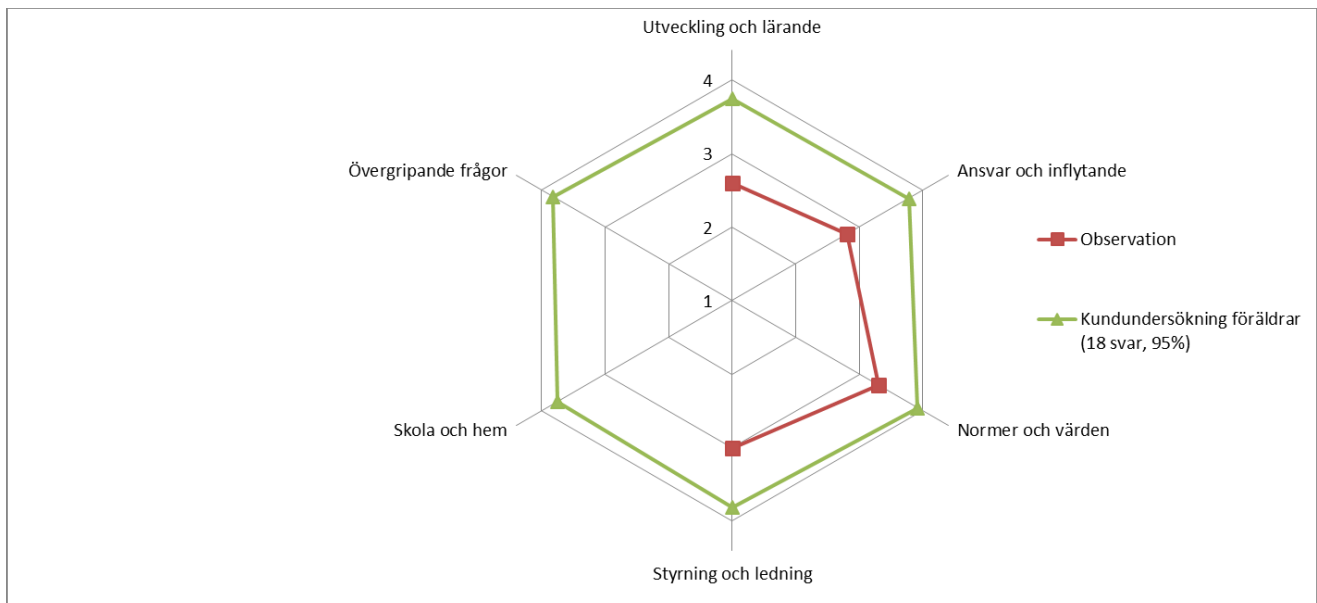
Bilaga I: Spindeldiagram med bedömningar i olika perspektiv, observationer våren 2016

Självvärdering och kundundersökning avser januari/februari. Observationen avser våren.

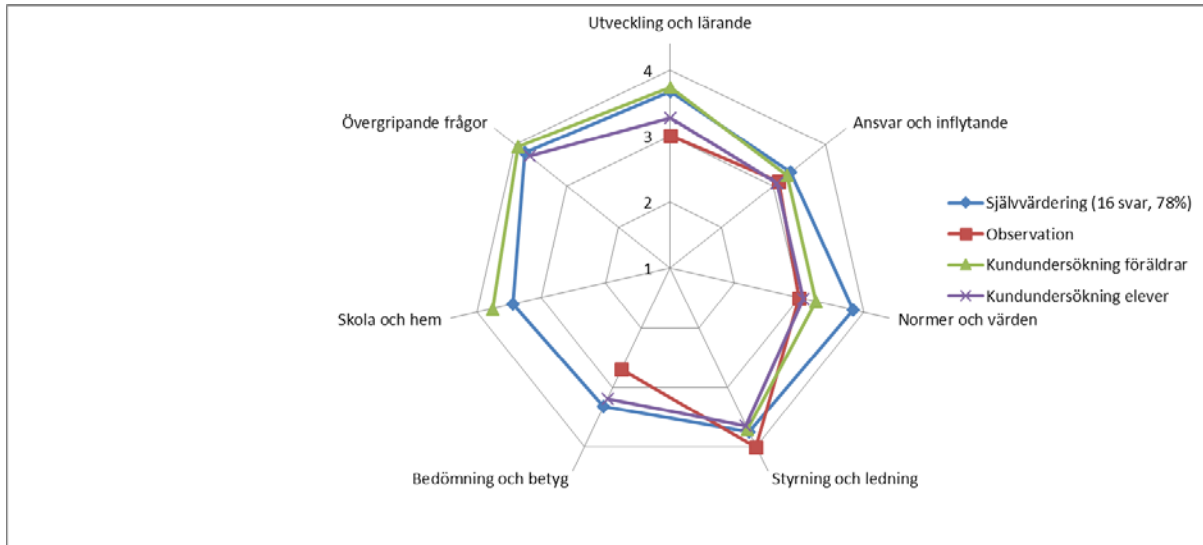
Figur 2 Lyckolunden

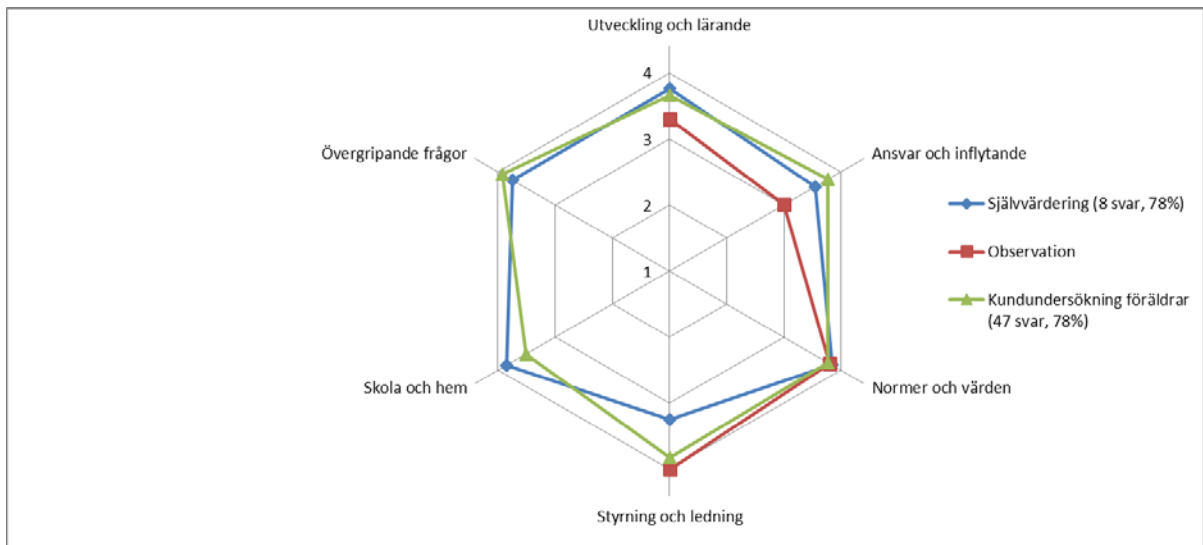
Figur 3 Leklabets förskola

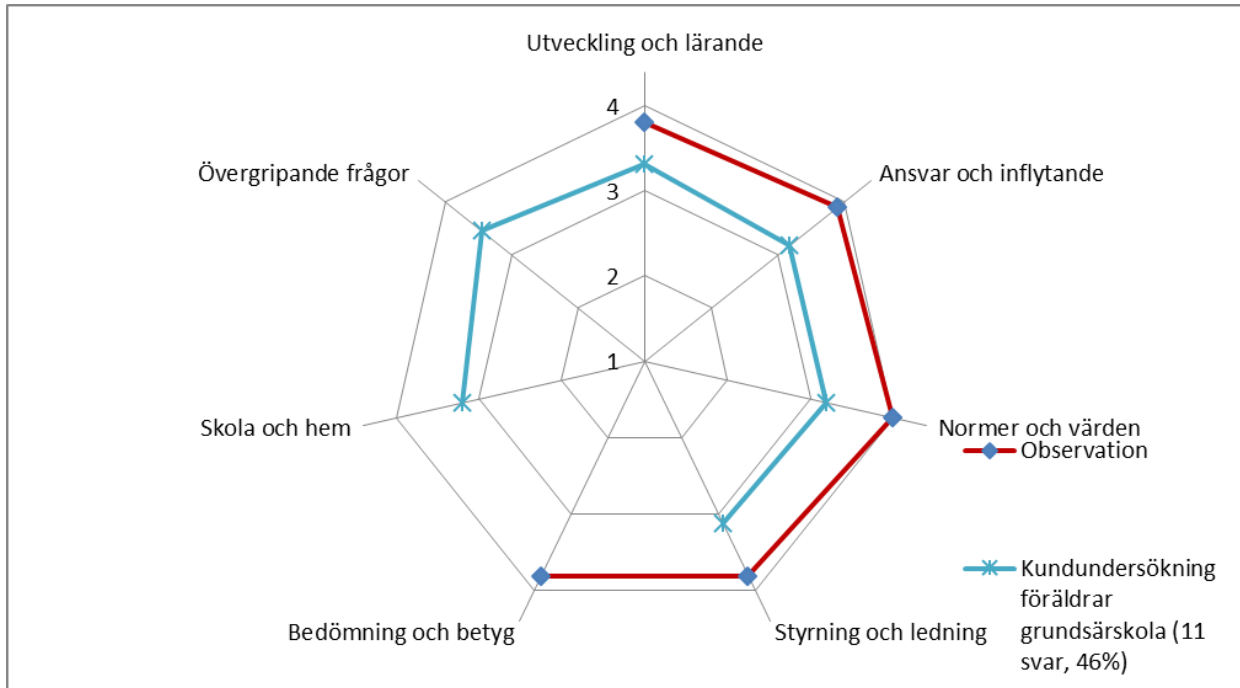
Figur 4 Idunskolans grundskola

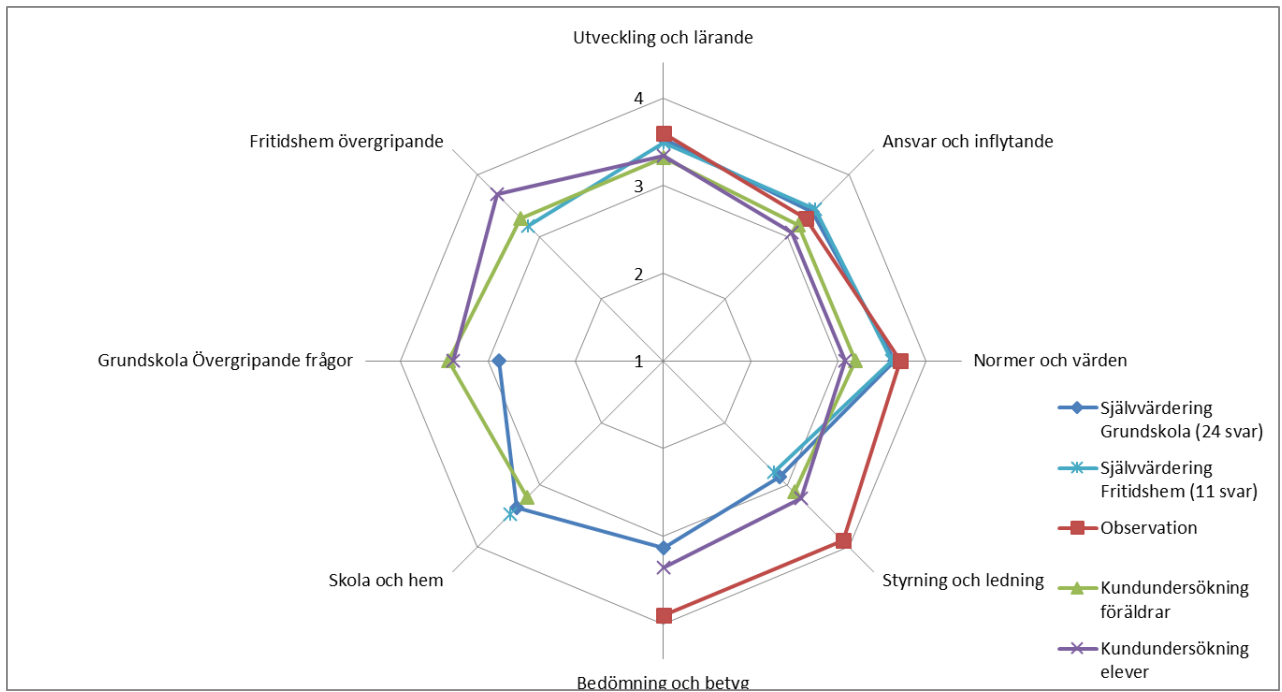
Figur 5 Idunskolans förskola

Figur 6 Björknäs sarskola

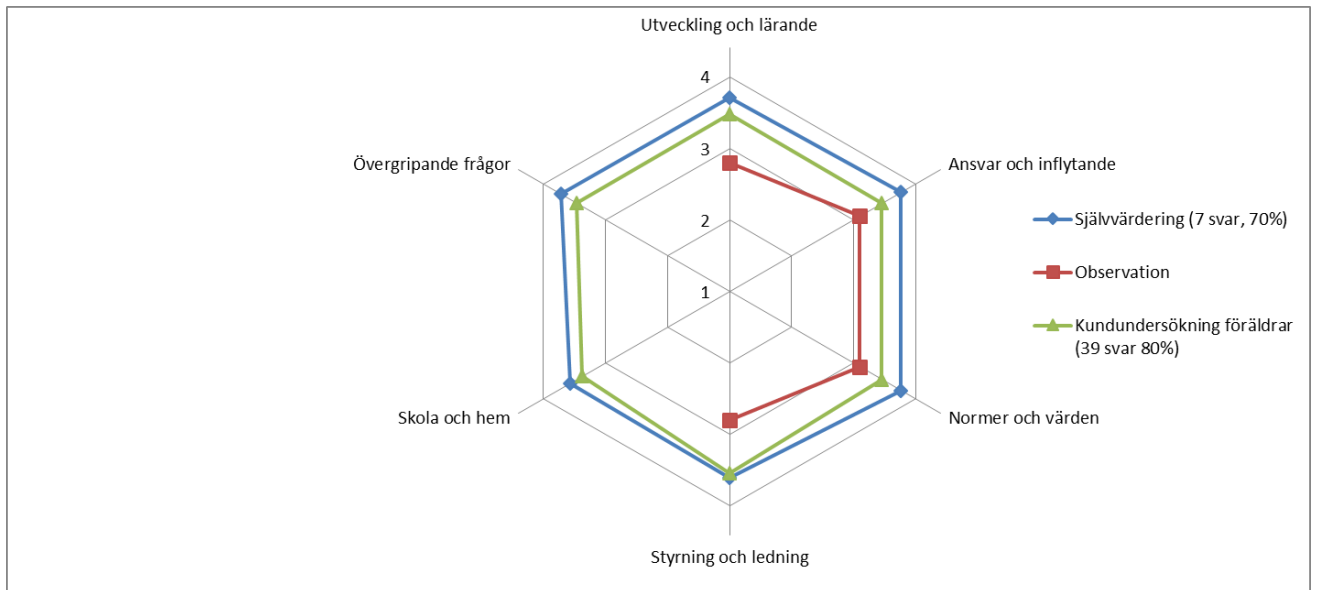

Figur 7 Sickla skola

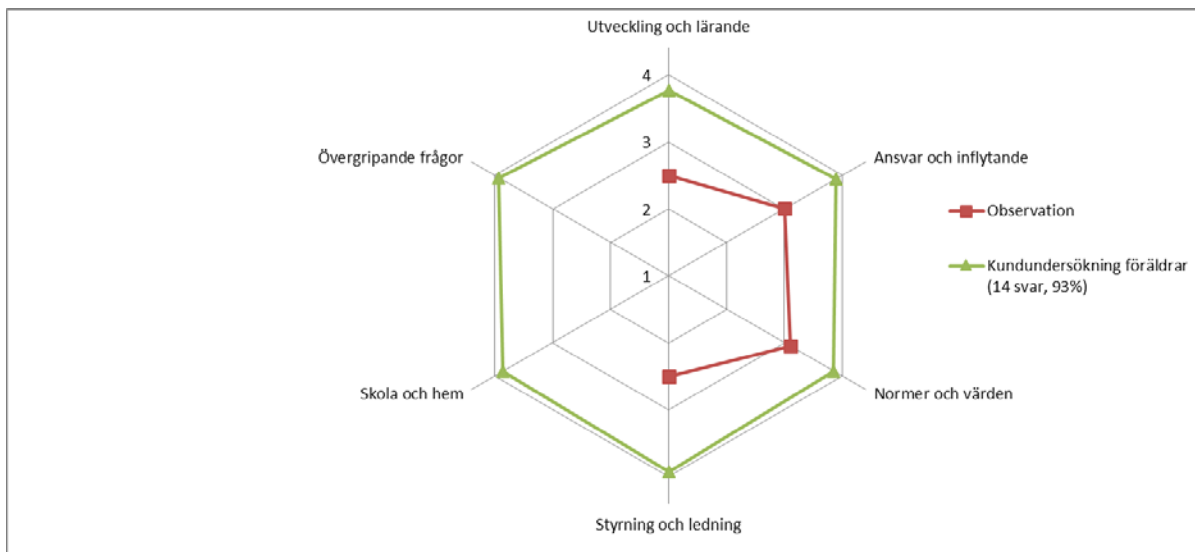

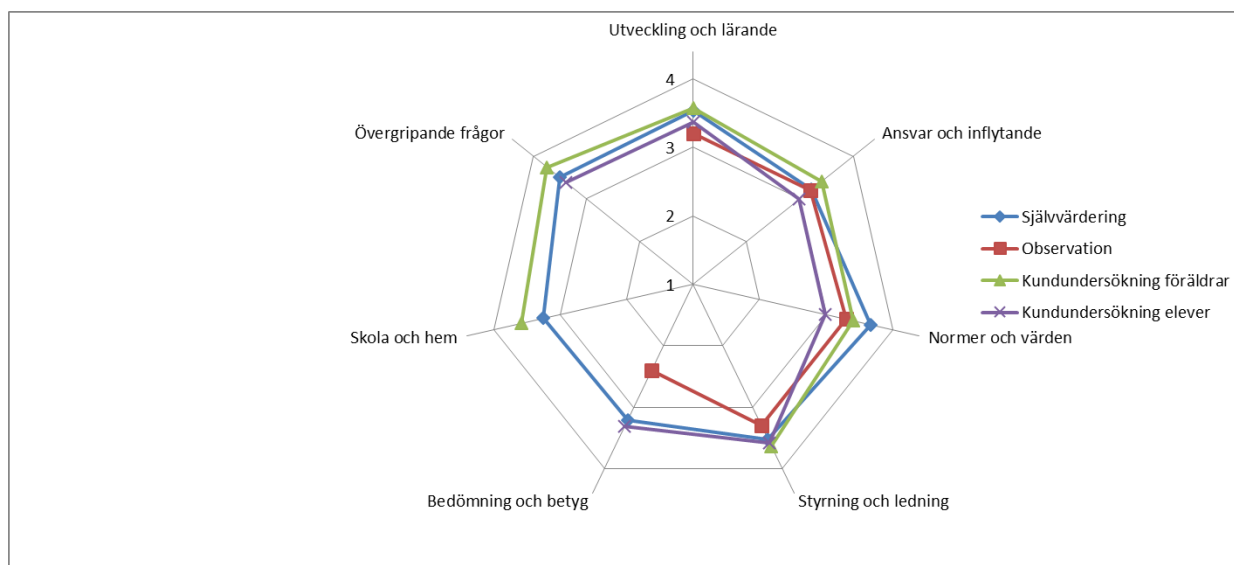
Figur 8 Inspira i Älta

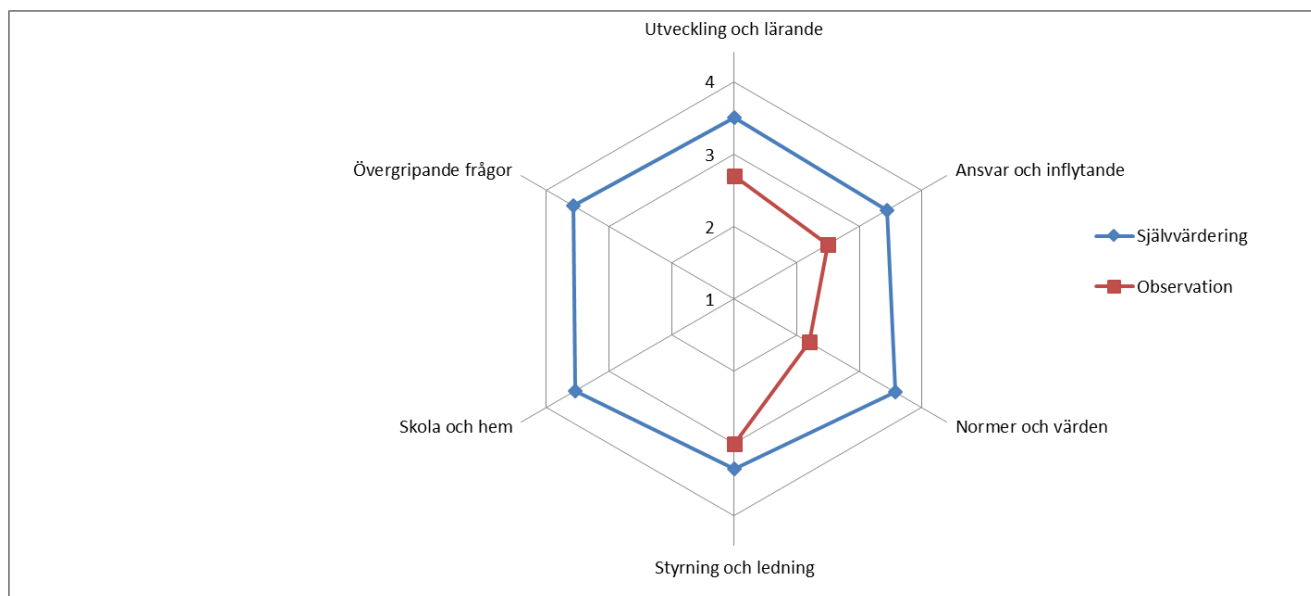
Figur 9 Ormingesnakens förskola

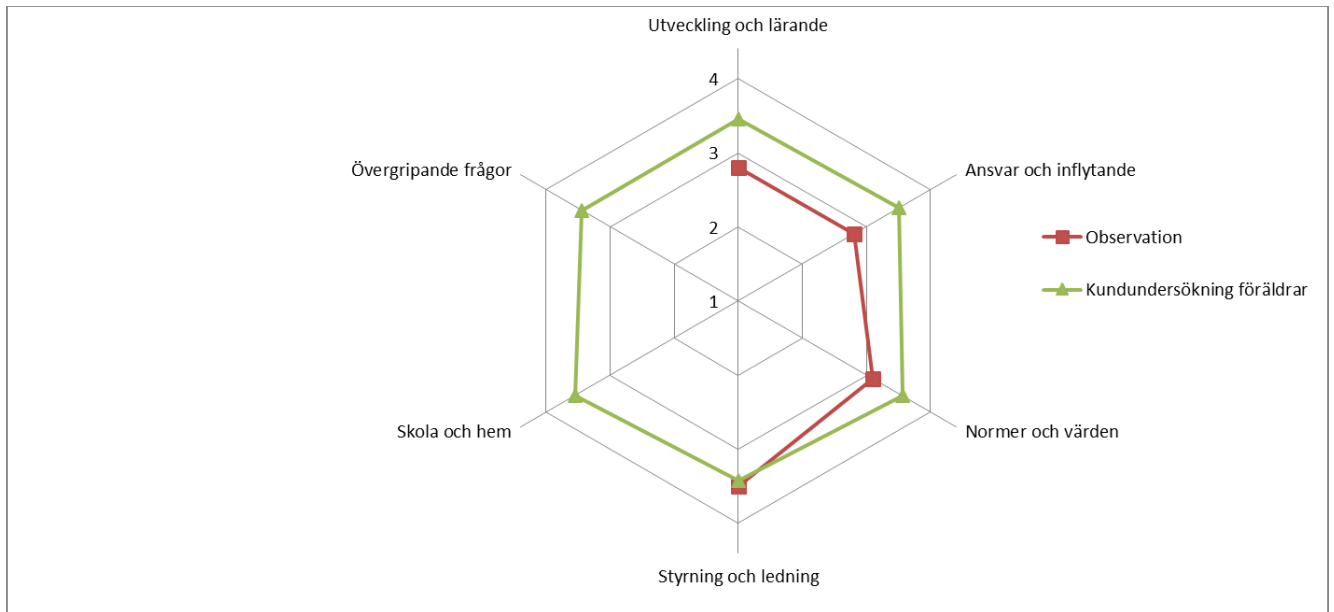
Figur 10 Akademiska grundskola

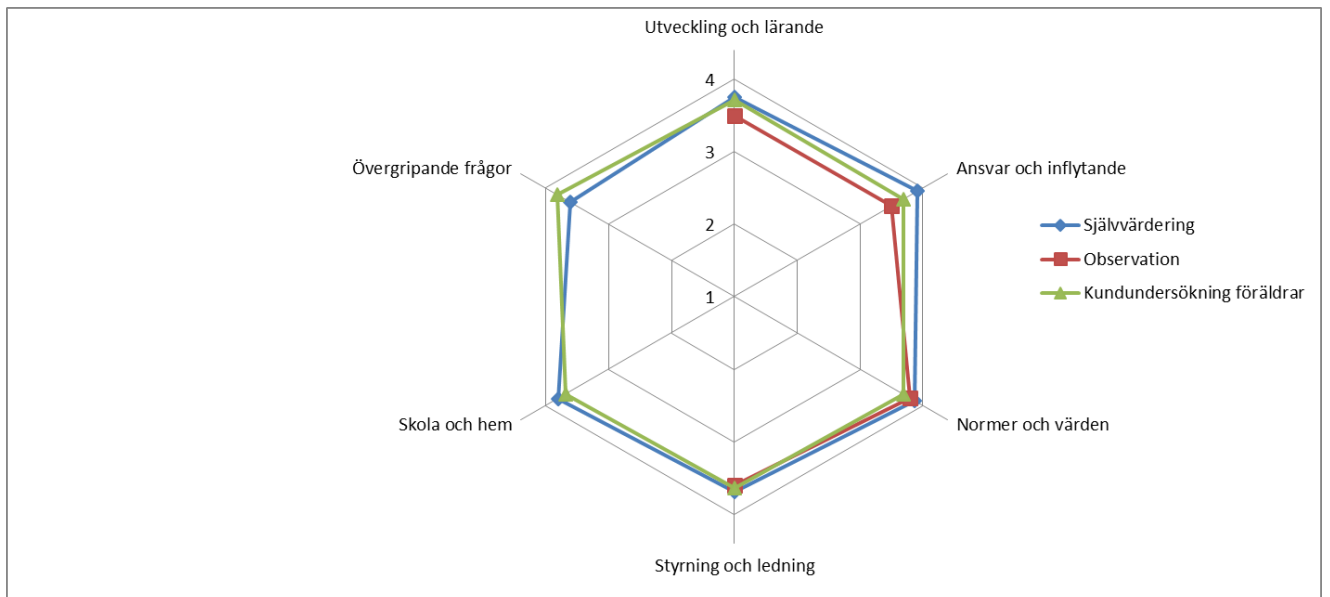
Figur 11 Akademiska förskola

Figur 12 Sjöängens förskola

Figur 13 Smörblommans förskola

Bilaga 2

Uppföljning av observationer genomförda våren 2015

Utbildningsenheten har intervjuat rektor/förskolechef för de förskolor/skolor som observerades för ett år sedan. Syftet har varit att ta reda på vad som har hänt med de förbättringsområden som observationen visade på och att öka kunskapen om hur observation fungerar som kvalitetsverktyg för förskolor/skolor.

Almdungens förskola

Ledningen för förskolan är ny sedan juli 2015 och arbetade inte på förskolan när observationen utfördes. Pedagogerna kände igen sig i rapporten och både pedagoger och ledning beskriver att rapporten har använts som ett stöd i förskolans kvalitetsutveckling. Det systematiska kvalitetsarbetet har utvecklats med bland annat *lärlor* där pedagogerna dokumenterar barnens utveckling och lärande. Förskolan har omorganiserats för att skapa en jämnare kvalitet. I nuläget samverkar alla över hela förskolan vilket stärker personalen i att ha en gemensam grundinställning om uppdraget. Andelen förskollärare har ökat.

Bergatrollets förskola (observationen genomfördes hösten 2014)

Förskolechefen tycker att det var roligt att bli observerad, och att det var bra att någon annan tittade på verksamheten. Ledningen kände igen sig i resultaten. Förskolechefen menar att pedagogiska diskussioner utifrån observationen resulterade i att IKT och barns inflytande sågs som prioriterade utvecklingsområden, och dessa områden har nu utvecklats på förskolan. Observatörerna tog också pedagogisk dokumentation, och där säger förskolechefen att arbetet kommit en bit på väg.

Eklidens skola

Observationsrapporten ingår i det totala kvalitetsarbetet, säger rektor vid uppföljningen. Skolan arbetar också med kundenkäten som är kopplad till Våga visa. Den blir en del i hur skolan arbetar fram sin kvalitetsanalys.

Ledningen kände igen sig i de styrkor och förbättringsområden som togs upp i rapporten. På det sättet gav den inget nytt, menar ledningen, och tillägger att nyttan med observationen minskar då det kan gå mer än fyra år mellan observationerna. Skolan menar att det har skett förbättringar inom områdena trygghet, arbetsro och elevs inflytande. Ett ämnesövergripande arbete kan utvecklas mer, men det är inte prioriterat i nuläget.

Ektorps skolenhet: Ektorps skola, Borgvalla skola

Ledningen kände igen sig i det mesta i rapporten och tycker att det är särskilt roligt att den höga nivån på undervisningen uppmärksammats. Skolornas personal har analyserat rapporten, och den har använts för förbättringsarbete.

Ledningen berättar att det har hänt saker på olika områden som tas upp i rapporten, exempelvis när det gäller användningen av datorer och återkoppling till kunskapskraven. Skolan har haft handledning gällande skolans kvalitetsarbete och ledning och ledningsresursen har utökats. Detta gav positiva effekter i medarbetarenkäten, berättar rektor, och menar att det systematiska kvalitetsarbetet börjar ta form och bli en del i vardagen.

Ektorps skolenhet: Skogsstigens förskola, Utskogens förskola

Ledningen för förskolorna menar att de genom observationen fått en spegling av sin enhet och blivit uppmärksammade på utvecklingsområden och styrkor. Rapporten har analyserats av personalen, och varit en grund i översyn av arbetsplaner.

Vid uppföljningen berättar ledningen att förskolorna har anställt flera nya förskollärare och de har arbetat fram en gemensam värdegrundsidé vilket ledningen menar har lett till att arbetssättet utvecklas hos alla pedagoger. Ledningen berättar också om förbättringar på områden som togs upp i observationsrapporten, exempelvis när det gäller inomhusmiljö, konflikthantering och pedagogisk dokumentation.

Gröna huset

Personalgruppen har diskuterat rapporten och förskolan har haft stor nytta av observationsrapporten, säger förskolechefen. Tillsammans med andra kvalitetsverktyg som till exempel tillsyn och föräldraenkäten har observationen givit förskolan en bra bild av läget.

Personalen kände igen sig i de styrkor som belystes, såsom värdegrundsarbetet och det goda förhållningssätt som råder mellan pedagoger, barn och pedagoger och barn. En styrka som förskolechefen menar finns men som observatörerna inte tog upp är den tydliga organisationen och det tydliga verksamhetsupplägget.

Personalen kände igen vissa av de förbättringsområden som observatörerna beskrev, och dessa har förskolan arbetat med, exempelvis matematik och naturvetenskap. Men observatörerna tog också upp förbättringsområden där förskolans ledning och observatörerna inte delade samma syn på uppdraget, till exempel när det gäller modern teknik.

Montessoriskolan Castello med förskola

Såväl förskolan som skolan har använt observationsrapporten som en del i kvalitetsarbetet och bägge rapporterna anses av ledningen spegla verksamheterna bra. För skolan gäller detta särskilt i kombination med resultatet från elevenkäterna. Det som behöver utvecklas enligt rapporten är också sådant som ledningen redan identifierat och jobbar med.

I förskolan har rapporten använts i kvalitetsarbetet, personalen har involverats och utvecklingsmål har formulerats. Förskolechefen har tillsammans med personalen utvärderat verksamheten inom alla målområden, inklusive förbättringsområdena, i rapporten. Även i

skolan har utvecklingsmål satts upp. Ökad kollegial samverkan är ett exempel på vad skolan gör som ett led i detta arbete.

Nacka gymnasium: Natur och teknik

Observationsrapporten har presenterats för personalen på såväl skol- som arbetslagsledarmöte. Den har ingått - ihop med annat underlag - i kvalitetsarbetet och när arbetslagen arbetade fram utvecklingsområden inför nästkommande läsår.

I rapporten tas elevers demokratiska fostran och inflytande upp som förbättringsområden. Elevernas demokratiska fostran är numera ett fokusområde i skolans verksamhetsplan. De förbättringsområden som observationsrapporten identifierat är givna områden att arbeta med, säger rektor och det var inga förbättringsområden som förvånade. Lärarna kände dock inte alltid igen sig i rapporten, säger rektor, och menar också att observatörerna inte hinner sätta sig in i hela verksamheten under den begränsade tid som de är på skolan.

De starka sidorna som observationsrapporten lyfter fram vill ledningen fortsätta att hålla på en hög nivå. Utöver de styrkor som rapporten tar upp vill ledningen lyfta fram den goda stämningen på skolan och att eleverna känner sig trygga. Likaså vill man framhålla skolans tillgång till kompetenta lärare och att undervisningen håller hög nivå.

Bilaga 3

Metoden för observationer i VÅGA VISA

I VÅGA VISA ingår förutom Nacka, Danderyd, Ekerö, Sollentuna och Upplands Väsby.

Utvärderingen omfattar

- det professionella perspektivet genom observationer,
- elevers och föräldrars perspektiv genom enkätundersökningar samt
- personalens perspektiv genom självvärdering.

Observationer genomförs av skolledare och pedagoger. Observatörerna bildar lag som besöker en skola i en annan kommun under en period, ofta en vecka. Observatörerna skaffar sig en så heltäckande bild som möjligt av skolan och dess verksamhet genom verksamhets- eller lektionsbesök samt intervjuer med barn, elever, föräldrar, personal och skolledning. I observationsarbetet ingår också att ta del av skolans pedagogiska dokumentation.

En metodbok styr och stödjer observatörerna i deras arbete. Metodboken är gemensam för alla verksamheter från förskola till vuxenutbildning. De områden som observeras följer läroplanernas målområden.

Observationen redovisas i en rapport som skrivs enligt en särskild mall. Observatörerna beskriver och bedömer där skolans arbete, resultat och utvecklingsarbete inom varje målområde.

Innan rapporten är klar granskas den av oss tjänstemän, för att säkra att den är tydlig, tar upp de områden som ska tas upp och har en balans mellan beskrivning och bedömning. Rektor faktagranskar rapporten. Observationsrapporten överlämnas därefter till skolan som observerats och till kultur- och utbildningsdirektören. Rapporten fungerar som underlag för utveckling och åtgärder på skolan och används också som information till politiker och till föräldrar och elever.

Förskolor och skolor tas ut för observation enligt ett rullande schema. Ibland kan signaler om en verksamhet påverkar urvalet. När skolor inspekteras av Skolinspektionen genomförs inga observationer samma termin.

Observationerna är en viktig del i Nackas utvärderingssystem då de är ett sätt att fånga det mjuka i verksamheten, sådant som är svårt att mäta på annat sätt. Genom den kvalitativa metoden, som omfattar dokumentstudier, observationer vid verksamhets- och lektionsbesök samt intervjuer med ledning, personal, föräldrar och elever, skaffar sig observatörerna en bild av vad som sker på förskolan/skolan och hur det går till. Vid läsningen av rapporterna är det självfallet viktigt att vara medveten om att delar av observationen baseras på en ögonblicksbild som presenteras av de enskilda observatörerna.